

De wissels van artikel 101, Wetb. v. Kh.

<https://hdl.handle.net/1874/288746>

Misc. doct.
Qu. n° 192

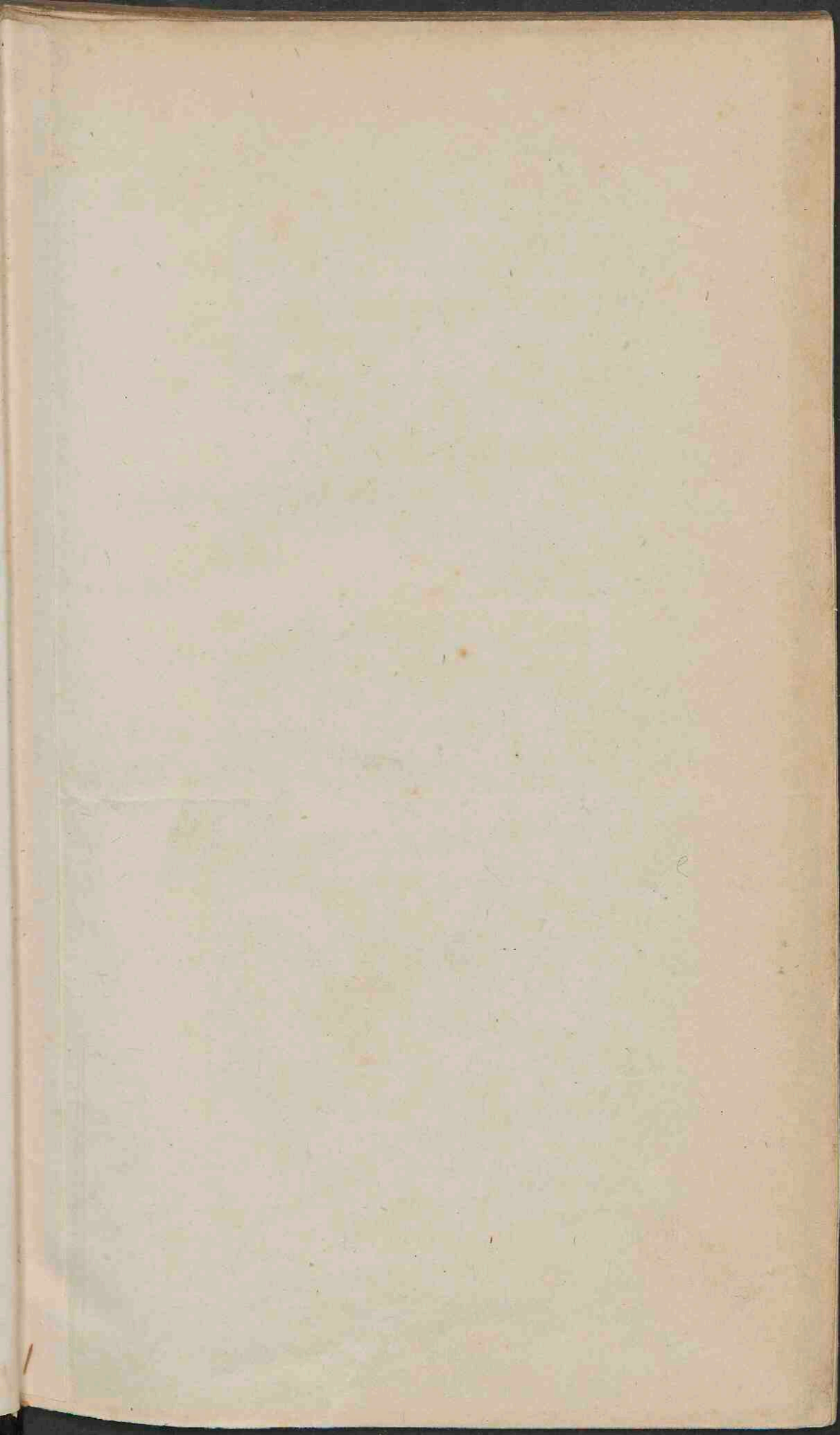
1. P. Roetert Tak. *Ev. De Mijfels van Art. 101.*
Wetb. v. k.k.
2. K. W. Gratama. *Kennis der Zwaavelmetalen.*
3. S. R. J. van Schwichaven. *De veranderlyk-*
heid van het vries en kookpunt
der vochten.
4. K. W. Gratama. *Finea favosa.*
5. J. J. van Doorninck. *De Staatkunde der*
Nederl. Republiek van 1697-
1795.
6. C. K. Hoffmann. *Anatomischeff bouw*
van de Membrana olfactoria etc.
7. A. H. Raabe. *De poetica Platonicae philo-*
sophiae natura.
8. H. Holm. *De Hypophosphiten by tuberculose*
der longen.

Theses.

1. G. Heynis Theses Obstetr.
2. D. G. v. Geylingen " jur.
3. G. J. Vos " Obstetr.
4. J. J. Leuveling Feenk. " jur.
5. J. Vosmaer " "
6. R. van de Werk " "
7. P. A. Tukker " "
8. G. C. Tack " "
9. C. Maats " Chirurg.

10	<u>G. J. D. Hondius</u>	Theses jur.
11.	<u>P. Q. Brondgeest</u>	" Chirurg.
12	<u>J. E. van Perijn.</u>	" Jur.
13	<u>H. G. Loeff</u>	" "
14.	<u>G. van der Lee.</u>	" Obstetr.
15	<u>D. A. Montijn</u>	" Jur.
16	<u>G. J. Kolff</u>	" "
17	<u>P. W. Prins</u>	" "
18.	<u>A. W. A. Ellerbeck</u>	" Obstetr.
19.	<u>G. Sie.</u>	" Jur.
20	<u>J. J. Maats.</u>	" Obstetr.
21.	<u>M. van Lier.</u>	" Jur.
22.	<u>A. Hintöpen.</u>	" "
23.	<u>K. Snellen</u>	" Obstetr.
24	<u>J. P. Krämer Jr.</u>	" Jur.
25.	<u>J. Munsch,</u>	" Obstetr.
26.	<u>A. de Koning Knyff</u>	" Jur.

174

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

III

1

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0889 2949

De Wissels van Artikel 101, Wetb. v. Kh.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

NA MAGTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS,

Mr. J. A. FRUIN,

GEWOON HOOGLEERAAR IN DE REGTSGELEERDE FACULTEIT,

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAAT

EN

VOLGENS BESLUIT VAN DE REGTSGELEERDE FACULTEIT,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in het Romeinsch en Hedendaagsch Regt,

AAN DE HOOGESCHOOL TE UTRECHT,

DOOR

PIETER ROETERT TAK EZ.,

GEBOREN TE MIDDELBURG,

TE VERDEDIGEN

op Vrijdag den 22sten December 1865, des namiddags ten 2 ure.

UTRECHT,

J. VAN BOEKHOVEN.

1865.

The Works of John Wesley, Esq.

ACADEMIC PROCEEDINGS

IN THE

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE

FOR THE YEAR 1791

AND THE

PROCEEDINGS OF THE

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE

IN THE YEAR 1791

AND THE

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE

1791

AAN DEN HEER

CHRISTIAAN HISSER,

MIJN' HOOGGESCHATTEN VOOGD EN RAADSMAN.

1871

1871

1871

1871

1871

1871

INHOUD.

	Blz.
Inleiding	1
Wissel aan de order van den trekker	9
Wissel op zekeren persoon, en betaalbaar aan de woonplaats van eenen derde	25
Wissel voor rekening van eenen derde	52

INLEIDING.

Gelijkerwijs de koophandel de zenuw van ons land is, even zoo is de wissel de zenuw van den koophandel.

J. PHOONSEN, *Wisselstijl tot Amsterdam.*
Inleiding.

Der Wechsel ist und bleibt eine der interessantesten Aufgaben der modernen Rechtswissenschaft.

J. C. KUNTZE, *Deutsches Wechselrecht.*

Men is het nog verre van eens over den tijd, waarop de wissel ontstaan is. Sommigen ¹⁾ beweren dat hij reeds aan de Romeinen en Grieken bekend was, maar door verschillende schrijvers ²⁾ is de onjuistheid dezer bewering duidelijk aan-

1) Huber, Praelectiones ad Pandectas lib. 17 Tit. 1 Mandati vel contra § 12; Heinccius, Elementa juris Cambialis.

2) Mr. A. J. Zubli, Het Nederlandsche Wisselregt blz. 3.
G. F. von Martens, Versuch einer historischen Entwicklung des wahren Ursprungs des Wechselrechts, blz. 4.

getoond; de Romeinen hebben wel eene soort van geldwisseling gekend, maar volstrekt niet de formele wissels van den tegenwoordigen tijd. Anderen gaan nog verder en meenen dat men reeds ten tijde van Alexander den Groote en diens togt naar Indië in het jaar 334 vóór Christus van wissels gebruik heeft gemaakt ¹⁾. Weer anderen daarentegen beweren dat de wissel uitgevonden is door de Joden ²⁾, die uit Frankrijk, of door Italianen ³⁾ die uit hun vaderland verdreven, zich daarvan het eerst be- diend zouden hebben.

Wij behoeven die verschillende meeningen niet meer te weêrleggen. Het is thans zeker dat de wissel zich in de middeleeuwen, geheel zelfstan- dig, uit de behoeften van den handel ontwikkeld heeft. Toen toch werd deze, die tot dusverre uitsluitend het eigendom van eenige aan de Mid- dellandsche zee gelegen plaatsen geweest was, allengs over geheel Europa verspreid en kwamen de verschillende volken meer en meer met elkan-

1) Dr. G. M. Kletke, Encyclopädie des gesammten Europäi- schen wechselrechts. blz. 4.

2) Montesquieu, Esprit des lois chap. 21 § 20.

3) Dr. Kletke. t. a. p. blz. 8.

der in aanraking. Er ontstond een internationaal verkeer, dat echter aanvankelijk nog belemmerd werd door de onveiligheid der wegen en de vele afpersingen ¹⁾, waaraan de kooplieden in verschillende landen blootstonden. Om zich daartegen te waarborgen begon men jaarmarkten ²⁾ te houden, waar de kooplieden zich onder vrije geleide der vorsten verzamelden om zaken te doen. Op die markten ontwikkelde zich de wisselhandel; de vier laatste dagen van iedere markt waren uitsluitend voor de *banchi* of wisselaars, om alle zaken, den wisselhandel betreffende, te regelen.

Volgens Prof. Holtius ³⁾ zijn de oudste wissels van de jaren 1381 en 1395, hoewel anderen beweren dat de wissel reeds in de 13de eeuw in gebruik moet zijn geweest, daar Avignon reeds een gedrukt statuut heeft van het jaar 1243,

1) von Martens, t. a. p. blz. 13 vg.

2) De oudste jaarmarkt schijnt die van Champagne geweest te zijn, in het begin der 14e eeuw. Voor ons vaderland was een der voornaamste jaarmarkten die van Bergen op Zoom.

3) Wisselregt in de 14e eeuw, volgens de Consilia van Baldus. Bijdrage tot de geschiedenis der regtsgeleerde dogmatiek door Mr. A. C. Holtius.

waarin eene § *de litteris cambi* voorkomt. Volgens sommigen zou men zich zelfs reeds in 1171 in Venetië van wissels bediend hebben ¹⁾.

Zooveel is in elk geval zeker, dat de wissel van Italiaanschen oorsprong is en dat het overal Italianen waren, die zich vooral met den wisselhandel afgaven. Zoo vindt men gewag gemaakt van de Frescobaldi, de Bardi, de Peruzzini, de Scali, de Acciajoli, de Ammanati en anderen, die in de verschillende hoofdplaatsen van Europa hunne kantoren hadden ²⁾.

Op de jaarmarkten werden de wisselcontracten meestal ten overstaan van openbare autoriteiten aangegaan, en *sous scel de foire* (sous sceau de foire) gesloten ³⁾. Reeds in 1331 werd den Italianen toegestaan daartoe hunne eigene *tabelliones* te gebruiken, indien zij onder elkan- der zaken deden.

Aanvankelijk trok men wissels van de eene marktplaats op de andere, maar toen de handel

1) Dr. Kletke t. a. p. blz. 8.

2) von Martens t. a. p. blz. 25.

3) Deze contracten sous sceau de foire hadden dit voor dat men *pour le recouvrement des dettes* door een zogenaamd *Mandement de foire* arrest op den persoon kon leggen.

zich begon uit te breiden, beperkte de wissel zich daartoe niet langer en ontstond er behoefte aan vaste regels en wetten op den wisselhandel. Natuurlijk vormden die wetten in den beginne nog geen systematisch wisselrecht, en waren het slechts enkele bepaalde punten, die door haar geregeld werden. De eerste sporen van een volledig wisselrecht vindt men in de 15de eeuw. Uit dien tijd hebben wij de „*statuta civilia civitatis Bononiae*” van 1454, ¹⁾ waarvan de Rubr. XLIII den wissel betreft. Baldus zegt in zijne consilia dat die Rubr. reeds in het oudere statuut van Bologna voorkwam, hoe wel Martens aan de juistheid dezer bewering twijfelt. Bovendien kennen wij uit dien tijd ook de wisselwet van Bergamo van het jaar 1457.

Van onze oud-vaderlandsche wisselwetten verdienen vermeld te worden de „willekeuren der „stadt Amsterdam betreffende de wisselen” ²⁾ van 1601 en het „Plakaat van de Staaten van Hollandt en West-Vrieslandt op de buitenlandsche

1) von Martens, Aanhangsel blz. 20.

2) J. M. v. Zimmerl, Vollständige Sammlung der wechselfesetze aller Länder und Handelsplätze in Europa, I deel 1e afd. blz. 26.

„wisselbrieven, de dato 27 April 1719”¹⁾. Ook Rotterdam²⁾ en Middelburg³⁾ hadden hare eigene wisselwetten. Evenmin als op eenig ander deel van het handelsregt, bestond er ook op het wisselregt, in de onderscheidene deelen van ons vaderland, eenheid van wetgeving. Zooals bekend is, was het Lodewijk Napolcon die de eerste poging deed tot codificatie van het handelsregt. In het ontwerp van 1809 was ook het wisselregt geregeld, maar dit ontwerp is niet tot wet verheven. Eene eigenlijke wisselwet hebben wij dus niet gehad vóór 1811, toen de Fransche Code de Commerce hier te lande werd ingevoerd. Deze bleef van kracht tot op den 1sten October 1838, toen ons tegenwoordig Wetboek van Koophandel in werking kwam.

Volgens art. 100 van ons Wetboek van Koophandel, is een wissel „een geschrift, uit eene

1) Vervolg op den wisselstijl tot Amsterdam van J. Phoon-
sen blz. 215.

2) „Keure en ordonnantie der stadt Rotterdam, op 't stuk „van de wisselbank mitsgaders het wisselrecht” van het jaar 1635. cf. v. Zimmerl III blz. 6.

3) „Ordonnantie op het stuk van wissel en betaling van „koopmanschappen, zonder uitdrukking van tijd verkocht” van het jaar 1660. cf. v. Zimmerl II 2e afd. blz. 13.

„plaats gedagteekend, waarbij de onderteeenaar
 „iemand last geeft, om eene daarin uitgedrukte
 „geldsom, in eene andere plaats, op of na zigt
 „of op eenen bepaalden tijd, aan eenen aange-
 „wezen persoon of aan deszelfs order te betalen
 „met erkenning van ontvangene waarde of van
 „waarde in rekening”. Dit artikel behelst echter
 geene definitie, maar alleen eene opsomming
 van de vereischten van den wissel, even als
 art. 110 van den Franschen Code de Commerce,
 die aan ons Wetboek van Koophandel ten grond-
 slag heeft gestrekt. Maar Bovendien is ons ar-
 tikel ook in andere opzigten niet juist. Het
 blijkt namelijk dat onze wetgever, op het voor-
 beeld van den Code ¹⁾ uitgaat van een wissel-
 contract ²⁾ en wel van eene lastgeving van den
 trekker aan den betrokkene, waaruit hij het
 wezen des wissels zoekt te verklaren. Die theorie
 is, vooral in de laatste jaren, gebleken onhoudbaar
 te zijn. Vele schrijvers, vooral de Duitschers, heb-
 ben daarom nieuwe theoriën ontworpen. De meest

1) De Fransche Code volgt de theorie van Pothier. Cff. Oeuvres de Pothier. Traité du contrat de change.

2) Geschiedenis en beginselen der Nederlandsche wetboeken door Mr. J. C. Voorduin VIII deel blz. 484.

algemeen aangenomene is die van Liebe ¹⁾ die in den wissel eene *moderne litterarum obligatio* ²⁾ ziet, vooral hierin van de Romeinsche afwijkende, dat zij eenzijdig is. Wanneer wij, van dit beginsel uitgaande, eene bepaling van den wissel willen geven, kunnen wij dien niet anders omschrijven dan als: „eene eenzijdige betalings-„belofte van den trekker, dat eene zekere, in „den wissel uitgedrukte som gelds, op een' zekeren tijd, aan een' bepaalden persoon of order „zal worden betaald”.

1) Entwurf einer Wechselordnung für Braunschweig, 1843. Die allgemeine Deutsche Wechselordnung mit Einleitung und Erläuterungen.

2) Hetzelfde gevoelen verdedigt ook Prof. Holtius in zijne voorlezingen over handels- en zeerecht, uitgegeven door Prof. B. J. L. de Geer van Jutphaas I bl. 248.

Wissel aan de order van den trekker.

Nadat wij gezien hebben wat een wissel is, gaan wij over tot het beschouwen van de bijzondere soorten van wissels, door onze wet in art. 101 W. v. K. genoemd.

Daar vinden wij in de eerste plaats vermeld: „den wissel aan de order van den trekker.” Het verschil tusschen dezen en den gewonen wissel is eenvoudig dit, dat in den laatsten voorkomt een derde, door den trekker aangezezen persoon, die nemer is. Dit is in den hier bedoelden wissel het geval niet; hier is de trekker zelf nemer. De trekker vereenigt dus in zich twee hoedanigheden, die van trekker en

die van nemer, terwijl hij zich het regt voorbehoudt om den wissel aan een ander te endosseren.¹⁾

De vorm van dezen wissel is de volgende:

Zes maanden na dato (of anders) gelieve UEd. te betalen aan de order van mijzelfen de somma van f 1000. Waarde in mijzelfen.

Utrecht, den enz.

A.

Den Heere N. N. te Amsterdam.

Men bedient zich niet zelden van zulke wissels, omdat zij van groot gemak in den handel zijn. Stel er is een koopman, die op de eene of andere markt komt om daar zaken te doen. Natuurlijk weet hij niet van te voren met wien hij handelen zal. Daarom trekt hij vooraf een wissel aan eigen order, geeft dien aan dengenen met wien hij afrekenen moet, en zet diens naam, als eersten geëndosseerden, achter op den wissel.

„Es scheint übrigens”, zegt Biener²⁾ „als ob „man gleich vom Anfange, wie noch jetzt, diese „Form benutzt habe, um den Schuldner durch den

1) Mr. J. G. Kist, Het handelspapier, tweede vermeerderde druk der beginselen van wisselregt. Amsterdam 1860, blz. 47.

2) Abhandlungen aus dem Gebiete der Rechtsgeschichte, blz. 117.

„Accept zu binden, indess kann es vorkommen
 „dass man ohne solche Absicht, weil man die
 „Abnehmer noch nicht weiss, sich dieser Form
 „bedienet.”

Boven is reeds aangetoond, dat de theorie van het wisselcontract onhoudbaar is, en zal het wel geen betoog behoeven, dat bij deze soort van wissels vooral, aan dusdanig contract niet valt te denken, zoodat de wet, deze wissels erkennende, daardoor tevens de valscheheid van haar systeem erkent. Er kan hier geene sprake zijn van eene overeenkomst, daar niemand eene overeenkomst met zich zelf kan sluiten. Ook de erkenning van „waarde genoten” of „waarde in rekening”, die volgens art. 100 een vereischte is van den wissel, is hier onmogelijk, want wie is er die zich zelf moet betalen of met zich zelf in rekening staat? Men zou dus tot het besluit moeten komen, dat de hier bedoelde wissels eigenlijk geene wissels zijn. Maar de woorden der wet laten deze opvatting niet toe. De wet noemt ze zelve wissels: „Een wisselbrief kan ook getrokken worden enz.”¹⁾

1) W. v. K. art. 101.

Het kan ons niet verwonderen, dat men, bij het maken van onze wet zeer goed inzag, dat art. 100 en art. 101 Wb. v. K. met elkander in strijd waren. De 6e afdeeling ¹⁾ zeide toen het volgende:

„L' art. 1 (tegenwoordig 100) contient la définition de la lettre de change, d'après les principes généralement admis, qui demandent pour la perfection du contrat de change, au moyen de la lettre tirée, que *trois* personnes y interviennent, avec *remise de place en place*. Ces conditions sont requises, d'après la définition de l' art. 1, pour que les conséquences de la lettre de change soient applicables à l'acte que l'on qualifie ainsi. Mais l' art. 2 (tegenwoordig 101) en admettant qu'une lettre de change peut avoir été tirée à l'ordre du *tireur même*, détruit la règle établie par la définition qui précède immédiatement. Pour cette raison, la section est d'avis, que le premier § de l'art 2 doit être supprimé.”

De regering antwoordde dat zij niet in dat

1) Mr. J. C. Voorduyn, Gesch. en beg. der Ned. wetboeken VIII blz. 501.

gevoelen deelde, daar zij meende, dat de wissel van art. 101a niet volmaakt was, zoolang de-zelve niet door den trekker zou geëndosseerd zijn. De heer Bcclaerts van Blokland lichtte dit antwoord later nog nader toe. Uit art. 100 bleek het, zeide hij, dat er drie personen tot een' wissel noodig waren, (hoewel er in sommige gevallen vier in voorkwamen), dat wel is waar, in dezen wissel, „ten tijde van derzelver creatie,” er nog maar twee personen met name in genoemd worden, maar dat, door de bijvoeging van „of order” reeds aan een derde persoon, als houder gedacht wordt. Het was ook noodig van deze soort van wisselbrieven te gewagen, omdat er anders ligtelijk zou kunnen gedacht worden, dat ze door de beschrijving van art. 100 uitgesloten werden. Dit wilde men voorkomen.

In dit gevoelen van de regering wordt ook nu nog, door verschillende Nederlandsche regtsgeleerden, gedeeld, die beweren dat het geschrift van art. 101a W. v. K. geen wissel is, maar dat eerst wordt, door het endossement, waarbij dan datgene wat primitief ontbrak om het geschrift een wissel te doen zijn, wordt aangevuld.

Zoo o. a. Mr. de Pinto ¹⁾: „Bij eene oppervlak-
 „kige beschouwing (zegt deze) is het moeilijk
 „te begrijpen hoe een wissel kan getrokken
 „worden aan de order van den trekker. 1° is
 „de wisselbrief het bewijs van eene geslotene
 „overeenkomst; daartoe is noodig de medewer-
 „king van twee personen, trekker en nemer,
 „2° moet in den wissel voorkomen de erken-
 „tenis van genotene waarde (art. 100) en die waarde
 „kan de trekker zich zelven niet geven. Maar die
 „zwarigheden vervallen, wanneer men slechts
 „bedenkt, dat zoodanige wissel eerst deszelfs
 „aanwezen verkrijgt door de overdracht van den
 „trekker, bij wege van endossement, aan iemand
 „die er de waarde voor levert; de erken-
 „tenis van genotene waarde behoeft dan ook bij de-
 „zelve niet in het corps van de akte zelve ge-
 „vonden te worden, maar het is voldoende,
 „wanneer deze vermelding geschiedt bij het en-
 „dossement” ²⁾.

Het komt mij voor dat dit gevoelen onjuist

1) de Pinto, Handleiding tot het Wetboek van Koophandel
 II § 86.

2) Cf. Aanteekeningen op het Wetboek v. Kooph. blz. 56.

is, en wel om de twee volgende redenen: ¹⁾
 1°. om de zeer duidelijke woorden van de wet,
 die zegt: „Een wisselbrief kan *ook* getrokken
 worden enz.”, en 2°. omdat het endossement eene
 wijze van eigendomsoverdragt van den wissel is.
 Een geschrift dat geen wissel is (wanneer het
 namelijk niet onder die enkele geschriften valt,
 die geene wisselbrieven zijn en toch voor endos-
 sement vatbaar zijn) kan niet geëndosseerd
 worden. Het hier bedoelde geschrift moet
 dus natuurlijk vóór het endossement reeds een
 wissel geweest zijn, aangezien het onmogelijk is
 een niet wissel door eenige wisselhandeling tot
 wissel te maken ²⁾. Dit gevoelen is o. a. aan-
 genomen bij een vonnis ³⁾ van de arr. regtbank
 te Amsterdam van 6 Mei 1852, waarbij, in
 strijd met eene vroegere beslissing derzelfde
 regtbank ⁴⁾, is beslist „dat art. 101 W. v. K.

1) Kist t. a. p. blz. 50.

2) Wetboek v. Koophandel door Mrs. Schuller en Waller
 ad art. 101.

3) Regtsg. Bijblad 1852 blz. 514.

4) Vonnis arr. regtbank van Amst. 15 Dec. 1836 (Regt in
 Ned. I. 8.) Arrest van het hof van N. Holland 7 Oct. 1840
 (Weekblad no. 166.) Arrest N. Holland 21 Julij 1849 (Week-
 blad n°. 1118).

„den eigen wissel beschouwt als een' volledigen „wissel, daar dit, na de algemeene bepaling van „een wissel in art. 100, laat volgen: een wissel- „brief kan *ook* worden getrokken aan de order „van den trekker; zonder tusschen beide soor- „ten, wat de gevolgen en regten aangaat, eenig „onderscheid te maken: dat de regter derhalve „de wissels aan de order van den trekker gelijk „moet stellen met die aan de order van derden.” Ook de advocaat-generaal Karseboom heeft zich in zijne conclusie van den 10^{den} Julij 1863 met dit gevoelen vereenigd ¹⁾.

Maar welk is het practisch belang der vraag, of de wissel aan de order van den trekker reeds dadelijk een wissel is, of dit eerst wordt door het endossement? Dit belang is hierin gelegen, dat, wanneer de wissel geaccepteerd is vóórdat hij geëndosseerd is, de trekker, naar ons gevoelen, indien de acceptant later de betaling weigert, eene wisselactie tegen hem hebben zal, terwijl hij die, naar het tegenovergestelde gevoelen, niet kan hebben. Mr. de Pinto ontkent dan natuurlijk ook dat de trekker in dit geval de wisselactie

1) Aanteekeningen op het W. v. K. blz. 56.

heeft, hoewel hij verklaart, ¹⁾ dat hij die niet slechts door een volledig, maar zelfs door een onvolledig endossement verkrijgen kan.

Phoonsen ²⁾ noemt dezen wissel *geconteeerden* wissel, in tegenoverstelling van den gewonen of *genegotieerden* wissel. „De geconteeerde wissel is,” zegt hij „wanneer de Trekker en Gever eene en „dezelfde Persoon is ofte representeert.”

In n°. 10 van hetzelfde hoofdstuk waarschuwt hij tegen dezen vorm van wissels, zeggende: „Men moet voorzichtig zijn in het negotieren „van wisselbrieven, houdende, aan de ordre „van den trekker te voldoen, dewijle zoodanige „brieven veeltijds op kreupels getrokken, en voor „het intrekken geaccepteerd zijn, en den trek- „ker hem van dezelve bedient, om geld te four- „neren.”

Met den geconteeerden wissel verbindt Phoon- sen nog eene andere soort, namelijk die wissels, welke hij noemt *pro forma* ³⁾. „Wanneer yemant „een buytenlands Debiteur heeft, die hij betrek-

1) Themis 1843 blz. 49 vg.

2) Wisselstijl tot Amsterdam, cap. I. XXXII.

3) Cap. XXXVIII 1.

„ken wil, zonder de risico van het retourneren
 „des Wissels tot zyn schade zich te willen onder-
 „werpen, die kan Wisselbrieven maaken *pro forma*,
 „te betalen aan de ordre van zyn vriend, of
 „dienaar, stellende om de formaliteyt van den
 „Wisselbrief, de waarde van dezelve, of van
 „yemant anders als Gever, die effective geen
 „Gever is.” Voor het uiterlijke is er dus aan
 den vorm voldaan, hoewel de nemer somtijds
 een geheel gefingeerd persoon is, maar in werke-
 lijkheid is het de wissel aan de order van den
 trekker, daar er streng genomen geen nemer
 aanwezig is. Deze soort van wissels erkent
 onze wet niet: zoo er zoodanig een, met ge-
 fingeerde of valsche namen, in omloop werd
 gebragt zou die ongetwijfeld vallen onder
 art. 102 W. v. K.

De Fransche wet ¹⁾ kent den wissel aan de
 order des trekkers ook: „Elle est à l'ordre d'un
 „tiers, ou à l'ordre du tireur lui-même.”

Reeds vóór de ordonnance van 1673 werden
 er vele zoodanige wissels getrokken. De ordon-
 nance spreekt er echter niet van, en daarom

1) Code de Commerce art. 410.

meent Savary, ¹⁾ dat ze niet mogen toegestaan worden, „— parce que cela, zegt hij, ne s'est „jamais fait dans le commerce des lettres de „change; et si cela a été pratiqué par quelques „personnes ignorantes avant l'ordonnance de „1673, il ne peut plus avoir lieu, parceque l'or- „donnance prescrit la forme et la manière que „les lettres de change doivent être conçues par „toutes sortes de personnes, afin, d'ôter à l'ave- „nir toutes contestations sur le sujet des lettres „de change.” Van een tegenovergesteld gevoelen is echter Dupuis de la Serra ²⁾, die zulkè gsschriften wel degelijk als wissels toe wil laten.

De nieuwere Fransche schrijvers zijn ³⁾ het allen eens, dat het geschrift geen wissel is voor en aleer er een endossement op staat, met erkenning van waarde „fournie en espèces, en

1) Parère 35, I blz. 347.

2) Commentaire sur l'ordonnance de Commerce du mois de Mars 1673 par Jousse, suivi du traité du contrat de change, par Dupuis de la Serra.

3) Bravard Veyrières. Traité de droit commercial p. 39.

Rogron. C. de C. expliqué p. 45.

Pailliet, Manuel de droit civil, commercial et criminel p. 37. 8 (c).

Pardessus, Cours de droit commercial I p. 428.

„marchandises, en compte ou de toute autre
„manière” 1).

Zoo zegt o. a. Pothier. 2) „La troisième espèce
„est de celles qui sont pour valeur en soi même.

„Je tire en ces termes une lettre à mon
„ordre sur Pierre, marchand de Lyon, qui me
„doit mille écus: M. Pierre, vous paierez à
„mon ordre, à telle échéance, la somme de
„1000 écus, valeur en moi même, que je vous
„passerai en compte; et je la lui fais accepter.
„Il est dit *valeur en moi même*, parceque je n'en
„ai pas encore reçu la valeur de personne: ensuite
„je donne ici cette lettre acceptée à mon cour-
„tier, pour me chercher une personne qui m'en
„donne la valeur et je passe mon ordre et en-
„dossement à cette personne, *valeur reçue comp-
„tant d'elle*. Cette lettre, avant mon endossement
„n'est pas proprement une lettre de change;
„ce n'est que par l'endossement que je fais au
„profit de celui qui m'en donne la valeur que
„se contracte le contrat de change, et qu'elle
„devient une véritable lettre de change.”

1) C. de C. art. 110.

2) Traité du contrat de change n°. 10 pag. 237.

Daar de Fransche wisselwet van het systeem van het wisselcontract uitgaat, is het niet vreemd dat alle latere schrijvers eveneens over dezen wissel denken.

Slaan wij nu nog een blik op de Duitsche wet. In art. 6 van de A. D. W. O. komt de volgende bepaling voor: „Der Aussteller kann sich selbst „als Remittenten bezeichnen“. Daarmede is eene oude strijdvraag beslist. „Dieser Wechsel“, zegt Kletke ¹⁾ „ist eigentlich eine anomale Art eines „trassirten Wechsels, zu welchem regulär drei „Personen gehören, der Aussteller, der Bezogene „und der Remittent oder Nehmer. Der Wech- „sel an eigene Ordre hatte bisher manchen An- „lass zu zweifeln gegeben, weil man vielfach „der Ansicht war, dass er erst durch ein hin- „zutretendes Giro des Ausstellers als Remitten- „ten zur Perfection gelange, und der Aussteller „demnach durch ein vorher erhaltenes Accept „nicht in die Rechte eines Remittenten gegen den „Acceptanten trete“.

Het blijkt hieruit, dat men het vóór de invoering van de A. D. W. O. in Duitschland on-

1) Encyclopaedie des Europäischen Wechselrechts II blz. 446.

eens was, of de wissel aan de order des trekkers wel een wissel was. Ook daar meende men, dat hij dit eerst door het endossement worden kon. De duidelijke woorden van art. 7 der Duitsche wisselwet: „Aus einer Schrift, welcher eines der „wesentlichen Erfordernisse eines Wechsels fehlt, „entsteht keine wechselfähige Verbindlichkeit. „Auch haben die auf eine solche Schrift gesetzten „Erklärungen keine Wechselkraft”, hebben echter dat gevoelen onmogelijk gemaakt, daar zij met ronde woorden zeggen, dat een niet wissel nooit door eene wisselhandeling een wissel worden kan.

Ook de vraag of de trekker door een vroeger accept van den betrokkene, vóór het endossement tegen dezen eene wisselactie heeft, bij weigering van betaling, is beslist ¹⁾ door art. 23 al 2 A. D. W. O., waar wij lezen: „Auch dem Aussteller „haftet der Bezogene aus dem Accepte wechselfähig”.

Kuntze zegt ²⁾: „Durch erstere (Tratten an eigne

1) Die allgemeine Deutsche wechselfähigkeit mit Einleitung und Erläuterungen. F. A. Brockhaus 1848.

2) Deutsches Wechselrecht blz. 81.

„Ordre) ist insofern ein praktisches Surrogat „für die (unzulässigen) Wechsel auf Inhaber „gewährt, als der Trassant den Wechsel in blanco „giriren und so, ohne irgend eine extranea Per- „sona als Wechselberechtigten zu benennen, in „Umlauf bringen kann“.

Dit is volmaakt waar. De wissel auf Inhaber (aan toonder) is door art. 4 3° A. D. W. O. uitgesloten ¹⁾, nadat de vraag of men ze zou toelaten in de Leipziger conferentie ontkennend was beantwoord. Maar door wissels aan de order des trekkers toe te laten, heeft men stilzwijgend gelegenheid gegeven, om met goed gevolg wissels auf den Inhaber te trekken, door namelijk eenvoudig den wissel aan zich zelven te trekken, en vervolgens in blanco te endosseren.

In ons regt zijn de wissels aan toonder ook uitgesloten door art. 100: „de wissel moet uitdrukken aan wien of aan wiens order betaald „moet worden.” Wij hebben echter hetzelfde surrogaat, zoodat men bij ons ook op deze wijze wissels aan toonder trekken kan ²⁾.

1) De wissel aan toonder is alleen toegelaten in de Engelsche, Deensche en Flensburgsche wet. cf. Kletke II blz. 490.

2) Kist, t. a. p. blz. 32.

Ten slotte zij nog opgemerkt dat Mr. Holtius ¹⁾ terecht waarschuwt tegen de verwisseling van de uitdrukking: „aan de order van den trekker” met die van „per order” of „in commissie”, over welke laatste wij handelen zullen bij den wissel voor rekening van eenen derde.

1) Voorlezingen over handels- en zeeregt I blz. 276.

Wissel op zekeren persoon en betaalbaar aan
de woonplaats van eenen derde.

De tweede soort van wissels, die wij in art. 101 W. v. K. aantreffen, is de wissel op zekeren persoon en betaalbaar aan de woonplaats van eenen derde. Deze wissel wordt meestal genoemd „de gedomicilieerde” wissel, omdat hij, op wien de wissel wordt getrokken, als het ware een domicilie kiest, waar de wissel zal betaald worden ¹⁾. Bij de zamenstelling onzer tegenwoordige wetgeving heeft men veel gesproken over de woorden „domicilie” en „woonplaats” en over het verschil tusschen deze woorden, en is men tot het besluit gekomen ²⁾ om de voorkeur

1) cf. art. 74 vg. B. W.

2) cf. Mr. J. C. Voorduin, Geschiedenis en beginselen der Ned. wetboeken II blz. 111—114.

aan het Nederduitsche woord te geven boven het vreemde. Bij het Wetboek van Koophandel is men aan dat gevoelen getrouw gebleven, zoodat men daarin altijd melding vindt gemaakt van een' wissel betaalbaar aan de woonplaats van eenen derde, hoewel men in de praktijk altijd hoort spreken van een' gedomicilieerden wissel.

De vorm van dezen wissel is de volgende:

Zes maanden na dato (of anders) gelieve UEd. te betalen te Amsterdam, aan den Heer N. N. of order, de somma van *f* 1000 enz.

Utrecht den enz. A.

Den Heere B. te Rotterdam.

In dit voorbeeld is de wissel te Amsterdam gedomicilieerd; de betrokkene, de Heer B., mag niet betalen te Rotterdam, aan zijne woonplaats, zoo als dat in den gewonen wissel plaats heeft, maar hij is verplicht om aan den een' of ander te Amsterdam het noodige fonds ter betaling van den wissel te doen toekomen, welke betaling dan door dien persoon geschieden moet.

Wat is nu het verschil tusschen dezen wissel

en den gewonen wissel? Bij den gewonen wissel zagen wij dat er noodig waren drie personen, trekker, betrokkene en nemer. Bij den wissel aan de order des trekkers maar twee, omdat daar trekker en nemer dezelfde persoon is, terwijl er bij dezen wissel vier personen voorkomen, trekker, betrokkene, nemer en gedomencilicerede.

Vragen wij nu wat het doel is van zulke wissels, dan ligt dat ook hier weer voor de hand. Wanneer men trekt op eene plaats waar geen wisselhandel bestaat (b. v. een koopman te Parijs heeft zaken gedaan met iemand, woneude in een van de kleine steden of dorpen van ons land, en hij wil op dezen trekken om zoo betaling te krijgen) dan zal men dien wissel zeer moeilijk kunnen verkoopen, maar stelt men dien betaalbaar te Amsterdam, of in eene andere plaats, waar vele zaken gedaan worden, dan is het duidelijk, dat er ligtelijk iemand zal gevonden worden, die op zulk een wissel geld wil geven.

Gaan wij kortelijk den oorsprong van den gedomencilicerden wissel na. De heerschende wissel van den vroegeren tijd was tot in het

midden der 17de eeuw de jaarmarkt of miswissel. Deze was eigenlijk in de meeste gevallen reeds een gedomicilieerde wissel, daar de personen, op wie de wissel getrokken was, dikwijls niet op misplaatsen woonden. Bij de meeste was de betrokkene niet op eene misplaats te huis, en zoo iemand moest dan of zelf op de jaarmarkt verschijnen of zich er laten vertegenwoordigen door een' procurator. Sedert het meer en meer in gebruik komen der gewone wissels, is daarbij het domicilie van lieverlede in aangenomen, om de betaling van den wissel, in plaats van op de woonplaats des betrokkenen, elders te doen plaats hebben ¹⁾. Ook in ons land was deze soort van wissel reeds vroeg bekend.

Phoonsen ²⁾ zegt dat men, wat de plaats betreft, op drie manieren kan wisselen: 1°. op een plaats direct ofte recht toe, 2°. op een plaats in een plaats, en 3°. op een plaats over een plaats. De tweede soort is dan de gedomicilieerde wissel, welken hij aldus beschrijft: „Men

1) cf. Dr. F. A. Biener, Wechselrechtliche Abhandlungen blz. 177.

2) J. Phoonsen, Wisselstijl tot Amsterdam XXIV, 1.

„wisselt op een plaats in een plaats wanneer
 „de betrokkene elders in een andere stad of
 „plaats woont, als daar de betalinge geschieden
 „moet, en de wisselbrieven gemaakt werden,
 „directe ten laste van de betrokkene, in een
 „andere plaats te betaalen als daar hij woont.”

Reitz ¹⁾ behandelt deze soort van wissels ook, en wel bij de adressen of notitien, die hij in twee soorten verdeelt. De eerste zijn de eigenlijke nood-adressen, die in onze wet ook bekend zijn ²⁾. „De andere soort van adressen” zegt hij welke slechts oneigenlijk aanbevelingsbrieven kunnen genoemd worden, komen te pas wanneer men wisselt *op eene plaats in eene plaats*, dat is: zoo men een' wissel trekt om te worden voldaan in eene andere plaats, dan waarin de betrokkene woonachtig is. In dien gevalle word de wisselbrief wel ingericht op den betrokkenen, doch op den wissel, 't zij door den trekker zelve, 't zij vervolgens door den aannemer,

1) Grondbeginselen van het wisselrecht door Heineccius, uit het latijn vertaald en met de noodige aanmerkingen verrijkt en opgehelderd door Mr. Karel Koenraad Reitz, Cap. III § XXXI n°. 60.

2) cf. art. 121 vg. W. v. K.

aangeteckend, door wien de betaling op de vastgestelde plaats ten vervalddage staat te geschieden: en dus de wissel, als 't ware aan dien derden *geadresseerd*, met deze of dergelijke bewoordingen: *betaalbaar bij den Heere N. N.*

Wij zagen, dat de trekker van den wissel de plaats waar betaald moet worden daarin vermelden moet, „maar,” zegt Mr. Holtius ¹⁾, „het „domicilium, de naam van dengenen daar ter „stede, bij wien men de betaling moet gaan „vragen, staat er niet in, en kan er niet in „staan, omdat de trekker niet weet wie dat „wezen zal.” Dit zal voorzeker wel de regel zijn, maar op dien regel zijn uitzonderingen. Het kan wel degelijk voorkomen, dat door den trekker reeds het huis is aangewezen, waar de betaling moet gevraagd of bij weigering daarvan het protest moet opgemaakt worden. Reitz zegt wel ²⁾, dat de nemer volstrekt niet verplicht is, om een wissel aan te nemen, zonder dat de trekker daarop aantekene, bij wien ten vervalddage de voldoening daarvan zal kunnen worden

1) Voorlezingen over handels- en zeeregt I ad art. 417 en 418.

2) t. a. p. blz. 139.

gevorderd, ja zelfs vermeldt hij plaatsen, waar die wissels, zonder die aantekening, geheel en al verboden zijn, maar dat is volgens onze wet geen vereischte meer. Art. 117 W. v. K. zegt alleen: „De acceptatie van eenen wisselbrief, „betaalbaar op eene andere plaats, dan die waar „de acceptant zich ophoudt, moet de woonplaats „aanwijzen, waar de betaling ontvangen, of het „protest gedaan moet worden.” Hieruit blijkt, dat de trekker die plaats niet *behoeft* aan te wijzen, en dat wanneer *hij* het niet gedaan heeft, de acceptant het moet doen.

Art. 117 W. v. K. bevat echter twee onjuistheden.

Vooreerst zijn de woorden „waar de acceptant „*zich ophoudt*” onduidelijk. Wanneer wij ons artikel met art. 123 van den Code de Commerce vergelijken, zien wij, dat het daaruit nagenoeg letterlijk is vertaald. Maar in plaats van de woorden: waar de acceptant *zich ophoudt*, heeft het Fransche artikel „*dans un autre lieu que celui de la résidence de l'accepteur*. Onze wetgever had dit „moeten vertalen door: *op eene andere plaats „dan waar de acceptant woont.*”

Ten andere wordt er in art. 117 W. v. K.

alleen gesproken van het geval, dat die wissel betaalbaar is in eene *andere* plaats dan die, waar de acceptant woont. Er is dus niet gedacht aan den wissel, die gedomicilieerd is in dezelfde plaats, waar de acceptant woont, en toch zegt onze wet zelve elders ¹⁾, dat een wissel kan gedomicilieerd worden, zoowel in de plaats waar de acceptant woont, als in eene andere plaats. Het zou dus beter geweest zijn, wanneer men eenvoudig bepaald had: *De acceptatie van eenen gedomicilieerden wisselbrief moet de woonplaats aanwijzen waar de betaling ontvangen, of het protest gedaan moet worden.*

Het is natuurlijk, dat er bij het aanbieden ter acceptatie en ter betaling van dezen wissel verschil bestaat tusschen hem en den gewonen wissel.

In den gewonen wissel toch is de acceptant dezelfde als de betrokkene, en moet dus de wissel tweemaal bij denzelfden persoon worden gepresenteerd. Hier daarentegen is, wel is waar, de acceptant ook dezelfde persoon als de betrokkene, maar moet toch de aanbieding ter

1) cf. art. 180 al. 2 W. v. K.

acceptatie bij hem, ¹⁾ die tot betaling, ten woonhuize van den gedomicilicerde geschieden ²⁾.

Wij hebben boven gezien dat de trekker de woonplaats kan aanwijzen waar moet betaald worden, en dat wanneer hij dit niet gedaan heeft, de acceptant het doen moet bij de acceptatie. Maar stel nu dat het melding maken van die woonplaats door den acceptant verzuimd is, wat dan? Dan kan de houder geene betaling krijgen, daar hij volstrekt niet weet waar hij die betaling vragen moet. Natuurlijk moet hij protest laten opmaken, maar tegen wien? Het antwoord op die vraag vinden wij in onze wet zelve ³⁾. Men handelt namelijk eveneens, als in het geval dat hij, die betalen moet, geheel onbekend of nergens te vinden is, en laat eenvoudig protest opmaken aan het postkantoor van de plaats, waar betaald moet worden, en zoo daar geen postkantoor is, aan het hoofd van het plaatselijk bestuur dier gemeente. Dit moet niet alleen geschieden bij verzuim van den acceptant, om de plaats waar betaald moet worden in den wissel

1) cf. art. 176 W. v. K.

2) cf. art. 180 al. 1 W. v. K.

3) cf. art. 180 al. 3 W. v. K.

op te geven bij de acceptatie, maar ook wanneer de houder den wissel niet ter acceptatie heeft aangeboden. Het aanbieden ter acceptatie toch is geene verplichting, maar alleen een regt, dat den houder wordt toegekend. Er is slechts één geval waarin de aanbieding verplichtend is, en dat is, bij wissels, getrokken op eenigen tijd na zicht ¹⁾. In alle andere gevallen, en dus ook bij den gedomicilieerden wissel, is het niet verplichtend en kan men zich derhalve bedienen van art. 180 al. 3 W. v. K.

In de A. D. W. O. is dit geheel anders; volgens deze kan de trekker de vertooning ter acceptatie gelasten, en wanneer niet aan dat voorschrift voldaan is, verliest de houder zijn regres tegen den trekker en de endossanten ²⁾.

Wanneer nu de betaling ten woonhuize van den gedomicilieerde gevraagd en geweigerd is, dan moet er protest van non betaling worden opgemaakt tegen den gedomicilieerde. Daarop gaat men naar den acceptant, en wanneer ook deze de betaling weigert, wordt er ook tegen

1) Vonnis der Rb. van Koophandel te Amsterdam van 6 Junij 1837: cf. Regt in Nederland I 127.

2) cf. Allgemeine Deutsche Wechsel-Ordnung art. 24.

hem protest opgemaakt. Iets diergelijks heeft ook plaats bij den gewonen wissel. Immers, wil men daar den trekker aanspreken, dan moet er eerst protest van non betaling zijn opgemaakt tegen den betrokkene of acceptant, wanneer deze de betaling heeft geweigerd. Van daar kan men zeggen dat er eene *soortgelijke*¹⁾ betrekking bestaat tusschen den gedomicilieerden en den acceptant, als in den gewonen wissel tusschen den acceptant en den trekker. *Soortgelijk* omdat de betrekking niet geheel en al dezelfde is. Immers, de acceptant is wisselregtelijk, door zijne handteekening op den wissel, aan de wissel-schuldeischers verbonden, tot de betaling van den wissel en dat is de gedomicilieerde niet. Maar de beide betrekkingen hebben toch eenige overeenkomst met elkander. In den gewonen wissel heeft de houder, waar de acceptant de betaling weigert, eene regresactie tegen den trekker, en zoo ook heeft bij onzen wissel, wanneer de gedomicilieerde niet betaalt, de houder eene regresactie tegen den betrokkene. Het is natuurlijk duidelijk, dat er eerst protest moet

1) cf. Mr. Kist, het handelspapier blz. 52.

worden opgemaakt tegen dengenen, die de betaling geweigerd heeft. In beide gevallen heeft men dus niet eene directe actie, waardoor alleen de wisselsom wordt gevorderd, maar eene regresactie, welke in zich bevat 1°. het kapitaal, 2°. de kosten, 3°. de interessen en 4°. de schadevergoeding ¹⁾.

Is nu de acceptant altijd verplicht om dit alles te voldoen? Wanneer hij geen fonds heeft bezorgd aan het domicilium is hij daartoe voorzeker gehouden, hij heeft zich toch verbonden, om den wissel te betalen, aan de aangewezen woonplaats, dus moet ook hij de schade betalen, die er voor den houder uit het niet betaald worden van dien wissel ontstaat.

„Indien de gedomicilieerde, na verloop van „den vervalldag failleert (zegt art. 118 W. v. K.) „en de houder verzuimd heeft het protest tijdig „te laten opmaken, is de acceptant ontslagen, „indien, en voor zoo verre, hij bewijst fonds aan „de aangewezen woonplaats te hebben bezorgd; „behoudens de verplichting vermeld bij art. 109 „W. v. K.” (dat is: dat de acceptant de vorde-

1) cf. Mr. Kist, het Handelspapier blz. 164.

ringen op het fonds, hetwelk hij in handen heeft, moet afstaan aan den houder). Gaan wij de strekking van deze bepaling na. Wanneer in een' gewonen wissel de acceptant vóór den vervaldag gefailleerd is, dan behoeft de houder van den brief niet eens den vervaldag af te wachten, om den wissel ter betaling te laten aanbieden, maar kan *des verkiezende* dadelijk protest van non betaling op laten maken,¹⁾ en zijn regres zoeken bij den trekker, die dan verplicht is²⁾ óf borg te stellen, dat de wissel op den vervaldag zal betaald worden, óf den wissel met protestkosten en herwissel in te trekken. Maar zoo hij, houder, nu eens geen protest heeft laten opmaken, wat dan? Er moeten hier twee verschillende gevallen onderscheiden worden: de trekker heeft óf fonds bezorgd aan den acceptant, óf hij heeft het niet gedaan. Heeft hij het niet gedaan, dan moet hij den wissel met kosten etc. betalen. Heeft hij daarentegen wel fonds bezorgd, dan moet hij aan den houder de vordering op het fonds, bij den betrokkene aan-

1) cf. art. 155 W. v. K.

2) cf. art. 177 W. v. K.

wezig, afstaan. Datzelfde nu heeft plaats bij den gedomicilieerden wissel, zooals wij uit art. 118 W. v. K. zagen.

Mr. van der Breggen ¹⁾ stelt zich de vraag, of de wetgever in artikel 118 W. v. K. wel denzelfden weg heeft ingeslagen met den acceptant, als in artikel 107 en 108 W. v. K. met den trekker, en geeft daarop een ontkennend antwoord, daar de toestand van den trekker in art. 107 en 108 veel gunstiger is, dan die van den acceptant in art. 118 W. v. K.

„Si (zoo zegt hij) art 118 conceptus fuisset: „Indien de gedomicilieerde niet voldoet, en de „houder verzuimd heeft etc., nullum foret dubium, sed nunc quaestio est, an duo requisita, „a) quod foro cesserit et b) quod foro cesserit „post diem solutionis, possimus habere pro non „scriptis”.

Wanneer men zich aan de letter van de wet houdt, zou men moeten zeggen: De acceptant is ontslagen in het geval dat de gedomicilieerde is gefailleerd en dat wel, zoo dat geschied is na

1) Quaestiones Juris, verdedigd te Utrecht 26 Oct. 1849, blz. 23.

verloop van den vervaldag en de houder verzuimd heeft het protest tijdig te laten opmaken. Dus, gebruik makende van het argumentum a contrario, kunnen wij aannemen, dat als de gedomicilieerde gefailleerd is *vóór* den vervaldag, en de houder geen protest heeft opgemaakt, de acceptant gehouden blijft. Maar het gebruiken van een argumentum a contrario is altijd gevaarlijk. Dit is ten duidlijkste aangetoond door Mr. Opzoomer. ¹⁾ „Eene verklaring op grond van „het argumentum a contrario is”, zegt hij, „altijd „eene uitbreiding, en steunt op de gedachte, „dat de wetgever, die een voorschrift gaf tot „aan bepaalde grenzen, buiten die grenzen het „tegendeel heeft gewild. Men beroept zich dus „op den niet in de wet uitgesprokenen, maar „uit de wet opgemaakten wil des wetgevers. „Maar dit, dat de wetgever buiten de grenzen „het tegendeel heeft bedoeld, *behoeft* men er niet „uit op te maken; het is geen besluit dat met „noodzakelijkheid getrokken is, en dus niet het „eenig mogelijke. Men kan dikwijls een ander

1) Aanteekeningen op de Wet houdende „Algemeene bepalingen der wetgeving van het koninkrijk” blz. 64.

„besluit trekken, dat namelijk de wetgever, die „een regel tot bepaalde grenzen toe heeft uitge- „sproken, slechts de toepassing heeft willen ge- „ven van een algemeen beginsel en door histo- „rische redenen er toe gebragt is, om alleen van „de bepaalde gevallen te spreken, zonder daar- „mede de uitsluiting der andere bedoeld te „hebben”. Ik geloof, dat het ook bij ons arti- kel bedenkelijk is, uit te gaan van de stelling, *qui de uno dicit, de altero negat*. Men kan uit onze bepaling, mijns inziens, niets anders op- maken, dan dat de acceptant volgens ons arti- kel, zoowel als de trekker volgens art. 108, in het opgegeven geval ontslagen is, en niet alleen in dat geval, maar zelfs ook indien de gedomicilieerde *na verloop van den vervalldag* failleert, en de houder verzuimd heeft het protest tijdig te laten opmaken.

Maar stel nu dat het geval van art. 118 W. v. K. heeft plaats gehad. De houder van den wissel gaat naar den gedomicilieerde, maar wordt afgewezen; nu gaat hij naar den trekker, maar deze heeft den acceptant fonds bezorgd, en bevrijdt zich natuurlijk door hem naar den acceptant te verwijzen, en deze zegt op zijne

beurt weer tot den houder, dat hij zich zijne schade zelf te wijten heeft, omdat hij niet tijdig genoeg protest heeft laten opmaken, en bevrijdt zich insgelijks, door zijne regten op het fonds bij den gedomicilieerde aan den trekker af te staan ¹⁾. Het is het gewone geval, dat er door den trekker fonds is bezorgd bij den betrokkene of acceptant, en dat er door dezen weer fonds is bezorgd bij den gedomicilieerde. Maar wat nu indien, wel de acceptant fonds had bezorgd bij den gedomicilieerde, maar niet de trekker bij den acceptant? Dan is het natuurlijk dat de trekker voor alles aansprakelijk blijft, daar hij in zijn plicht is te kort geschoten. En wanneer dan de acceptant aan den houder zijne actiën op het fonds bij den gedomicilieerde heeft afgestaan, is de trekker verplicht den houder het deficit te voldoen, terwijl hij bovendien de schade, die de acceptant geleden heeft, door het afstaan van zijne vordering op het fonds bij den gedomicilieerde, aan hem vergoeden moet. De houder kan echter ook de hem

¹⁾ cf. Wetboek van Koophandel met aantekeningen ad. art. 118.

afgestane actiën weér aan den trekker overdoen, en van dezen dan het volle bedrag des wissels eischen.

Het kan bij den wissel voorkomen, dat de betrokkene, wanneer men hem den wisselbrief ter acceptatie voorhoudt, verklaart, dat hij wel accepteren wil, maar dat de brief door een' ander voor hem zal worden betaald, hetzij in dezelfde plaats waar hij betrokkene woont, hetzij in eene andere plaats, zonder dat er omtrent deze wijze van betaling door den trekker, bij het trekken van den wissel, iets is bepaald. Door zulk een beding wordt de wissel geen gedomi-cilieerde wissel, maar het blijft een gewone wissel met gelimiteerde acceptatie.

Deze komen vooral veel voor in Engeland, waar het de gewoonte is dat de kooplieden niet zelf hunne kas houden, maar hunne geldzaken aan hun' bankier overlaten, bij wien dan ook hunne wissels door hen betaalbaar gesteld worden.

De Heer Kist ¹⁾ meent, dat de acceptatie, waarbij de acceptant eene geheel andere betaal-

1) Mr. Kist. Handelspapier blz. 97.

plaats aanwijst dan zijne woonplaats, volstrekt ongeoorloofd is, omdat dit eene geheele verandering van de oorspronkelijke wisselverbindtenis medebrengt. Hij houdt zelfs de acceptatie, die eene andere woonplaats in dezelfde gemeente aanwijst, voor eene voorwaardelijke, en dus voor eene ongeoorloofde acceptatie, en leert, dat de houder in zulk een geval voorzigtig zal doen, protest te laten opmaken. De vijf Amsterdamse advocaten ¹⁾ zijn van een tegenovergesteld gevoelen, en ook Pardessus ²⁾ ziet geene reden om eene acceptatie voor ongeoorloofd te houden, wanneer de aangewezen persoon maar in dezelfde gemeente woont. Hij zegt: „Ainsi, dans la rigueur
 „du droit, l'accepteur ne pourrait, sans l'agrément
 „du porteur, insérer dans son acceptation qu'au
 „besoin il faudra se présenter pour le payement
 „chez une autre personne, que celle qu'il indique,
 „dans le cas où la lettre est payable au domicile
 „d'un tiers. A la vérité, le refus d'une indication,
 „qui n'exposerait le porteur à aucun
 „déplacement, ne serait qu'une pure chicane,

1) Wetboek van Koophandel met aanteekeningen ad art. 145.

2) Cours de droit Commercial; Partie III tit. II chap. IV Section IV. 370.

„et si, sans autre motif, il exerçait les recours
 „qu' autorise le défaut d'acceptation, les tribu-
 „naux ne devraient pas hésiter à le condamner
 „aux dépens de l'incident occasionné par son
 „refus. Mais il est évident que si l'accepteur
 „indiquait pour lieu de paiement une autre ville,
 „sans que le texte de la lettre l'y autorisât le
 „porteur ne serait pas tenu de s'en contenter.”

Mij dunkt dat zulk eene acceptatie in geen ge-
 val als eene voorwaardelijke te beschouwen is. ¹⁾
 In den handel komt ze dan ook veel voor.
 Wat zal nu het geval zijn, zoo de trekker een'
 gedomicilieerden wissel heeft getrokken, en de
 betrokkene accepteert, met eene andere woon-
 plaats dan door den trekker is opgegeven, b. v.
 er is getrokken uit Utrecht op iemand in Leeu-
 warden en betaalbaar gesteld, door den trekker,
 te Amsterdam. Nu wordt de brief geaccepteerd
 en daarbij gevoegd: „betaalbaar te Rotterdam
 „bij den Heer N. N.” Dan heeft zulk een wis-

1) Onder de Fransche wetgeving is dit reeds uitgemaakt door
 een arrest van het H. G. van 14 Junij 1815. cf. van Hamelsveld,
 I blz. 363. In genoemd geval was echter het onderschrift
 niet onderteekend, hetgeen thans een noodwendig vereischte
 is, zonder hetwelk het de kracht van eene acceptatie niet heeft.

sel de kracht van een gewonen gedomicilieerden, en er is niets bijgevoegd, dan eene verklaring van den acceptant dat hij op de laatstgenoemde plaats wil betaald hebben. De door hem opgegeven persoon blijft echter buiten alle verdere wisselhandelingen en wanneer de door den trekker opgegeven gedomicilieerde niet betaalt, kan de houder dadelijk tegen den acceptant opkomen, zonder dat deze hem kan tegenwerpen, dat hij protest van non betaling had moeten laten opmaken tegen den door hem genoemden gedomicilieerde.

De bepaling, door een der endossanten, bij zijn endossement gemaakt, dat de wissel betaalbaar zal zijn aan het een of ander domicilium, heeft natuurlijk geene kracht, daar de endossant tot deze en dergelijke clausules volstrekt niet gerechtigd is ¹⁾.

Artikel 43 van de Deutsche Wechsel-Ordnung bepaalt, dat, wanneer er een gedomicilieerde wissel is getrokken, en daarbij alleen is opgegeven de plaats van betaling, zonder den persoon die

1) cf. die Deutsche Wechsel-Ordnung durch Volkmar und Löwy, blz. 123.

de betaling doen moet, en die persoou door den acceptant, bij de acceptatie ook niet genoemd wordt, de acceptant zich daardoor verbindt om ten vervaldage de som, in de aangewezen plaats, zelf te komen betalen. Dit is bij ons niet het geval, hoewel de gevolgen op hetzelfde neer komen, want wanneer de acceptant in het geval der Duitsche wet niet te vinden is, dan moet er protest „in den Wind” ¹⁾ opgemaakt worden. Hetzelfde heeft bij ons plaats, daar men, zoo de gedomicilieerde niet te vinden is, of volstrekt niet genoemd, ook protest moet laten opmaken. Het eenige verschil komt dus hierop neer dat men zich in Deutschland bij de policie, ²⁾ en bij ons aan het postkantoor te vervoegen heeft.

Bij den wissel aan de order van den trekker zagen wij, dat die een surrogaat oplevert voor den ongeoorloofden wissel *au porteur*; iets dergelijks heeft ook bij den gedomicilieerden wis-

1) Protest in den Wind ist derjenige Protest, der zu erheben ist, wenn das Geschäftslocal oder die Wohnung desjenigen Wechselinteressenten, gegen den der Protest levirt werden soll, nicht ermittelt werden kan. cf. Dr. Kletke, t. a. p. II blz. 634.

2) cf. A. D. W. O. art. 91.

sel plaats. Onze wet zegt in art. 100: „De wisselbrief is een geschrift. . . . om eene daarin uitgedrukte geldsom *in eene andere plaats*. . . . te betalen enz”. Er moet dus verschil van plaats zijn tusschen het trekken en het betalen. Even zoo is het in den Franschen Code de Commerce, waar ¹⁾ onder de vereischten voor eenen wissel wordt opgegeven „remise d'un lieu sur un autre”. De rede dezer bepaling moet geschiedkundig verklaard worden. Vroeger werd de remise de place en place gevorderd, omdat de Kerk in den wissel „sine distantia loci” een vermomden woeker zag. Daar nu woeker door haar werd verboden, werd natuurlijk ook verboden om die soort van wissels te trekken, en waren alleen die toegelaten, waarin de loci distantia aanwezig was ²⁾.

Eene tweede reden, waarom vroeger de remise de place en placé gevorderd werd, was deze, dat men aanvankelijk in den wissel alleen een middel zag tot het verzenden van geld van de eene plaats naar de andere. Men trok namelijk

1) cf. C. de C. art. 110.

2) cf. die Deutsche Wechsel-Ordnung durch Volkmar und Löwy, blz. 23.

van eene plaats, waar een wisselbank was, naar eene andere, waar er ook eene was. De traditie van deze wijze van trekken bleef lang voortleven, zoo zelfs dat, bij de beraadslaging over den tegenwoordigen Code de Commerce, een lid van den staatsraad in Frankrijk de woorden „*d'un lieu sur un autre*” niet voldoende achtte, maar daarvoor in de plaats wilde zetten „*d'une place de commerce à une autre*” ¹⁾. Beide die redenen zijn nu vervallen, want de kerk heeft de magt, die zij in vroegere eeuwen over het praktische leven had, verloren en men ziet tegenwoordig in den wissel niet meer, zoo als vroeger, eene geldverzending, maar een handelspapier. Toch was het verbod van wissels, zonder loci distantia, nog opgenomen in de ordonnance van 1673 ²⁾; kwam van daar in den Code de Commerce en eindelijk ook in ons tegenwoordig Wetboek. Het is echter geheel en al

1) Een onzer Amsterdamsche kooplieden noemde de remise de place en place „het merg en het sap” van den wissel.

2) Deze wet is op last van Lodewijk XIV onder den titel „Edit ou loi, servant de Règlement pour le Commerce des „Negociants et des Marchands, tant en gros qu'en détail,” in Maart 1673 uitgegeven. De 5e titel bevat eene algemeene Fransche wisselwet.

doelloos, want het kan zonder eenige moeite ontdoken worden. Immers men heeft den wissel, die in dezelfde plaats betaalbaar is gesteld, van waar hij getrokken is, maar te domicilieren in eene andere plaats, en niemand zal er aan denken, om zulk een wissel onwettig te verklaren. Tot dit besluit komt ook Bravard Veyrières¹⁾ „Une lettre de change,” vraagt hij, „peut-elle valablement être tirée à Paris sur une personne qui demeure à Paris, mais avec indication d'un domiciliataire, qui demeure dans une autre ville? en hij antwoordt: „L'affirmative ne me paraît pas douteuse: il y a évidemment remise de place en place.”

De Duitsche wetgever heeft ingezien, dat het verschil van plaats in den wissel volstrekt geen vereischte is, en het daarom in art. 4 niet onder de vereischten genoemd.

Ten slotte zij hier aangemerkt, dat het domicilium ook nog bij ander handelspapier, dan bij den wissel, kan voorkomen, namelijk bij het orderbillet. En geen wonder, want de wissel en het orderbillet verschillen in het wezen der

1) *Traité de droit Commercial* blz. 54.

zaak niet. Onze wetgever miskende deze waarheid, en scheidde ze van elkander af, omdat het onmogelijk was, op het orderbriefje de theorie van het wisselcontract toe te passen. Hij zag in het orderbillet zeer terecht eene betalingsbelofte, maar hij vergat, dat ook bij den wissel de betalingsbelofte van den trekker de hoofzaak is. Het orderbriefje is zoo goed een wissel als de gewone wissel, het eenige verschil tusschen beiden bestaat hierin, dat bij den wissel een derde tot de verbindtenis des trekkers toetreedt, en mede tot de betaling verbonden is, terwijl bij het orderbillet de trekker alleen zich verbindt en de qualiteiten van trekker en acceptant in zich vereenigt. ¹⁾ De Duitschers hebben dit goed ingezien, zooals reeds blijkt uit den naam van *eigene Wechsel*, dien zij aan het orderbillet geven. Liebe zegt ²⁾: „Es wird „dabei keiner weiteren Ausführung bedürfen, „dass der eigene Wechsel in gleicher Weise, wie „die Tratte, ein Formalgeschäft und seine Ver-

1) Cf. Mr. G. J. Kist, Het Handelspapier, blz. 215.

2) Die Allgemeine Deutsche Wechsel-Ordnung mit Einleitung und Erläuterungen. Leipzig F. A. Brockhaus 1848, blz. 234.

„knüpfung mit materiellen Verhältnissen ganz
„auf gleiche Weise, wie bei der Tratte, zu
„beurtheilen ist. Er kann also, ebenso wie die
„Tratte, sich an die mannichfachsten Verkehrs-
„beziehungen anschliessen, und es darf uns in
„der Beurtheilung seiner rechtlichen Natur nicht
„irre machen, wenn seine mindere Beweglich-
„keit, die bisherige Gewohnheit und die Con-
„venienz des Handels, den eigenen Wechsel zu
„anderen praktischen Zwecken anwenden, als die
„Tratte. Wir dürfen deshalb nicht an eine ver-
„schiedene rechtliche Natur denken.“

Het orderbillet nu kan even als de gewone
wissel gedomicilieerd worden, wanneer de trek-
ker zich verbindt om aan een ander domicilium
dan het zijne te betalen. Ook hier is het de
gedomicilieerde die de betaling doen moet, hem
wordt het billet vertoond, en bij hem moet ge-
protesteerd worden.

Wissel voor rekening van een' derde.

In onze inleiding bespraken wij het verkeerde van het systeem onzer wet, en gaven ¹⁾ daar eene andere bepaling van den wissel, dan de hare. Wanneer wij nu den wissel voor rekening van een' derde aan die begripsbepaling van den wissel toetsen, dan zien wij terstond, dat er tusschen beiden geen verschil bestaat. Onze wetgever had daarom beter gedaan, indien hij, op het voetspoor van den Duitschen wetgever, den wissel voor rekening van een' derde niet afzonderlijk vermeld had.

Bij het ontwerpen ²⁾ der Deutsche Wechsel-Ordnung werd de vraag opgeworpen, of de wet-

1) Zie Inleiding blz. 8.

2) Mr. S. Vissering, Wisselregt der XIXe eeuw, blz. 48.

gever niet ook aan den wissel voor rekening van derden zijne uitdrukkelijke sanctie moest verleen¹⁾. De meerderheid achtte dit echter zeer te regt overbodig. De actiën toch die uit zulk een wissel tusschen den trekker en den derde, en tusschen dezen en den betrokkene ontstaan, zijn van zuiver burgerregtelijken aard en volstrekt geene wisselactiën.

Alvorens na te gaan wat de bedoelde wissel feitelijk is, en dien te beschouwen in verband met de bepalingen onzer wet, verdient het te worden opgemerkt, dat de Duitsche wisselwet de eerste is, die deze soort niet afzonderlijk behandelt. In den ouden tijd toch vindt men haar uitdrukkelijk vermeld, b. v. in de statuten van Genua, welke in 1589 onder den titel van *Statutorum civilium reipublicae Genuensis nuper reformatorum libri VI* zijn uitgegeven, en waar wij in het 4° boek cap. 14 lezen ²⁾: „Praetendentes „retinuisse obligationem illius, qui traxisset de-

1) De valsheid van het systeem van het wisselcontract en de lastgeving blijkt nergens zoo duidelijk, als juist bij dezen wissel, daar de lastgeving hier niet van den trekker maar van dengenen, voor wiens rekening wordt getrokken, uitgaat.

2) v. Martens, Versuch einer historischen Entwicklung des wahren Ursprungs des Wechselrechts. Anhangsel blz. 44.

„bitum, seu tractam fecisset pro computo alterius,
 „cum facultate sibi providendi ex quovis loco, et
 „persona, cum ordine, quod possit retinere
 „obligationem teneantur de tali intentione, et
 „voluntate sua, ac retentione obligationis, facere
 „declarationem in actis notarii publici, et illud
 „etiam significare illi, cujus obligationem retinere
 „intendunt. Sed quia difficile esset hujusmodi
 „significationem seu notitiam ostendere, sufficiat
 „pro plena probatione juramentum illius, qui
 „debebat eam dare, jurantis eam dedisse, nisi
 „contrarium probaretur ¹⁾.” Ook elders worden
 deze wissels opzettelijk besproken. O. a. bij
 Heinneccius ²⁾, cap. 2, § XIX. „Ook zijn er,”
 zegt deze, „nog andere soorten van wissels, doch
 „min gebruikelijk; zoo als dezelve genoemd wor-
 „den bij Franck, Institt. Jur. Camb. Lib. II. Sect. 1.
 „Tit. 1 sqq., b. v. (a) wissels voor een's anders
 „rekening (pro computo alieno); als een faktoer
 „of makelaar op last van een' ander eenen te
 „trekken wissel bezorgt” enz. Ook J. Phoonsen,

1) Zie verder Rotae Genuae Decis VI, XIX, XXIII; Scaccia
 § 1 Qu 5 n°. 98 § 2, Gl. 5 n°. 358—373.

2) J. G. Heinneccius, Grondbeginselen van het wisselrecht,
 naar de 7e uitgaaf vertaald door Mr. K. K. Reitz.

Wisselstijl tot Amsterdam, noemt ze, blz. 7
XXXVIII: „Men wisselt voor Rekening en op den
„Naam van een ander, wanneer men wissel con-
„tracteert, en Wisselbrieven maakt, endosseert of
„accepteert, op Volmacht, en Naam van een ander.”

In vervolg van tijd vinden wij den bedoelden
wissel in alle ontwerpen en wetten, die wij sedert
het jaar 1809 gehad hebben, terug.

Wij hebben reeds gezegd, dat de wissel voor
rekening van derden en de gewone wissel juridisch
geheel gelijk staan. Dit blijkt ook uit den vorm:

Zes maanden na dato (of anders) gelieve UEd.
te betalen, voor rekening van den Heer N. N.
aan den Heer B of order de somma van f 1000.
Waarde genoten.

Utrecht den enz. A.
Den Heere C. te Amsterdam.

Het eenige verschil bestaat dus in de woor-
den „voor rekening van N. N.” Maar deze heb-
ben op den aard van den wissel geen invloed.
De derde (N. N.) wordt meestal alleen door de
voorletters van zijn naam in den wisselbrief aan-
geduid, en somtijds zelfs in het geheel niet ge-

noemd, en dan is er volstrekt geen verschil met den gewonen wissel aanwezig. Wie de derde is, moet echter natuurlijk door den betrokkene geweten worden, maar dit blijkt hem meestal alleen uit den zoogenaamden adviesbrief. Deze is een gewone brief ¹⁾, waarin de trekker aan den betrokkene kennis geeft, dat hij, op een bepaalden dag, een' wissel op hem zal trekken. Volgens art. 142 W. v. K. is de trekker verplicht dit tijdig te doen, en op het verzuim dezer verplichting is, in het tweede gedeelte van ons artikel, straf gesteld. Bovendien wordt hij, zoo het uit den wissel of uit den adviesbrief niet blijkt, voor wiens rekening getrokken is, geacht ²⁾ voor eigene rekening getrokken te hebben. Daar de aanduiding van den derde echter, naar het handelsgebruik alleen in den adviesbrief geschiedt, kan deze dus uit den wissel zelve niet worden aangesproken, en ligt diens verplichting dus buiten den wissel. Daarom kan ook, ofschoon art. 106 W. v. K. zegt: „de trekker of degene voor wiens rekening de wissel-

1) cf. Encyclopädie des gesammten Europäischen Wechselrechts von Dr. G. M. Kletke, 1e deel blz. 434.

2) cf. art. 143 W. v. K.

„brief getrokken is, is verplicht zorg te dragen „dat de betrokkene ten vervalddage het noodig „fonds in handen hebbe”, de derde, die hiervoor niet gezorgd heeft, echter voor dit verzuim, niet verantwoordelijk gesteld worden: de trekker blijft in elk geval verbonden, want alleen deze is wisselregtelijk verplicht ¹⁾. Door het onder teekenen van den wissel verbindt hij zich persoonlijk, zoowel voor de acceptatie als voor de betaling.

Art. 106 W. v. K. legt derhalve twee zeer verschillende soorten van verplichtingen op, eene buitenwisselregtelijke, en eene andere, die regtstreeks uit den wissel voortkomt. Dat doet onze wet in hare wisselbepalingen meer, en ze begaat daarbij meestal de fout, die beide verschillende zaken niet van elkander af te scheiden. Men moet namelijk ²⁾ bij den wissel onderscheid maken tusschen 1° de overeenkomst om eene obligatie in de gedaante van een' brief te leveren, welke de Duitschers het *pactum de cam-*

1) Zelfs al is de derde in den wissel zelf genoemd, ligt diens verplichting buiten den wissel. Art. 106 stelt den trekker in *alle gevallen* verantwoordelijk.

2) cf. Holtius, Voorlezingen over Handels- en Zeeregt, I blz. 246.

biando noemen; (want het spreekt toch van zelf dat men, alvorens een wissel te trekken, een doel moet hebben, waarom men trekt; dat doel wordt in die overeenkomst uitgedrukt, terwijl men daarbij ook bepaalt, hoeveel exemplaren men zal trekken enz. enz.) en 2° de obligatie zelve. De eerste moet natuurlijk voorafgaan, wil er een wissel ontstaan, maar zoodra deze ontstaan is, verdwijnt alles, wat vooraf is gegaan, geheel en al voor de regtsbeschouwing. Het pactum de cambiando valt dus geheel buiten het wisselregt; de bepalingen daaromtrent behooren niet in eene wisselwet te huis, en derhalve ook niet de bepaling van art. 106 W. v. K. 1^e gedeelte, daar het bezorgen van fonds, hetzij door den trekker, hetzij door den derde, een uitvloeisel is van het pactum de cambiando.

Nog een woord over het doel van den wissel voor rekening van een' derde. Hoewel de Allgemeine Deutsche Wechsel-Ordnung dien wissel niet noemt, kennen de Duitschers hem toch ¹⁾. De Kommissionstratte, zoo als zij hem noemen,

1) Wilhelm Brauer, Die allgemeine Deutsche Wechsel-Ordnung, blz. 41.

wordt getrokken, zeggen Volkmar und Loewy ¹⁾
 „sei es nun dass der Remittent dem Schulze
 „(in het door hen gegevene voorbeeld den trek-
 „ker) als Trassant mehr traut; sei es, dass N. N.
 „(de derde persoon) nicht wünscht, direkt zu
 „trassiren.“ Hoe het zij, het doel van den derde
 is om in elk geval niet als hoofdschuldenaar
 uit den wissel bekend te staan. Het groote
 voordeel hiervan is het volgende. Men kan
 voor wisselschuld niet alleen in zijn vermogen,
 maar ook in zijn persoon worden aangesproken,
 hetgeen voor burgerregtelijke schulden slechts in
 sommige gevallen kan geschieden. Art. 586
 Regtsv. toch zegt: „Lijfswang heeft mede plaats
 „2°. Tegen alle personen zonder onderscheid die
 „eenen wisselbrief hebben geteekend, als trek-
 „kers, acceptanten of endossanten, of denzelven
 „door den borgtogt, aval genaamd, gewaarborgd
 „hebben“. Hiervan nu is de derde, die voor
 zijne rekening door een ander laat trekken, om-
 dat hij geen wisselschuldenaar is, natuurlijk
 bevrijd.

1) Volkmar und Löwy, Die Deutsche Wechsel-Ordnung,
 blz. 24.

Het trekken voor rekening van een' derde zelf, kan op tweeerlei wijzen geschieden ¹⁾. De trekker kan dat doen 1°. op eigen naam en dan schrijft hij in den wissel „twee usos na dato, „voor rekening van L. Titius, gelieve te betalen enz.” Met dit te doen verbindt de trekker zich zelf geheel en al; en 2°. op naam van den lastgever door te teekenen: „per order”. Nu is het een geheel ander geval, en wordt de man, per order van wien getrokken wordt, verbonden. Hierover spreekt ook Phoonsen ²⁾: hij zegt, blz. 173: „Die met procuratie op den naam van „een ander, ter goeder trouwen, wissel negotieert, Wisselbrieven maakt, onderteekent, en „dosseert of accepteert, met d' onderteekening „van zijn eygen naam en bijvoeging van zijn „qualiteit, verobligeert daar mede hem zelven „niet, maar alleen zijn Principaal of Constituant.”

1) Voorlezingen over handels- en zeeregt van Mr. A. C. Holtius, uitgegeven door prof. B. J. L. de Geer van Jutphaas I blz. 275. Deze verdeling heeft ook Frank in zijn werk, *Institutiones Juris Cambialis*, Lib. I Sect. I Tit. 5 § 3, waar hij als hoofsoort aanneemt „wissels voor eens anders rekening”, en die weêr verdeelt in die „op eigen' naam” en „op „dien van een' ander.”

2) Wisselstijl tot Amsterdam Cap. XXIII 4e.

Deze laatste soort van wissels hebben wij hier niet te bespreken, terwijl de eerste die van ons artikel 101 c W. v. K. is.

Wij hebben gepoogd boven aan te toonen, dat er bij iedere trekking van een' wissel eene overeenkomst, die buiten den wissel staat en die wij pactum de cambiando noemden, vooraf moet gaan aan het trekken zelf; voorts dat het verschil tusschen den gewonen wissel en den wissel voor rekening van een' derde alleen zichtbaar is in de handelingen, uit dat pactum voortvloeiende, en dat er dus nooit wisselactien tusschen de verschillende personen uit den wissel, en den derde voor wiens rekening is getrokken, kunnen bestaan. De trekker alleen verbindt zich uit den wissel. Maar aan wien? Aan den remittent d. i. aan den eersten nemer, die door den trekker met name wordt aangewezen en aan de verdere houders. Maar aan den betrokkene of, zoo deze heeft geaccepteerd, aan den acceptant verbindt de trekker zich niet. Dit zegt ook Pothier, *Traité du Contrat de Change*, blz. 259 n°. 105: —
 „Si par la lettre je déclare à celui sur qui elle
 „est tirée, que c'est pour le compte de Jacques,
 „qu'elle est tirée, et que c'est par lui qu'il en

„sera remboursé, je ne contracte par cette lettre,
 „envers le banquier qui l'accepte purement et
 „simplement, aucune obligation de remettre les
 „fonds au banquier. La loi portée par la lettre
 „de change étant qu'elle est tirée pour le compte
 „de Jacques et que c'est par Jacques qu'il en sera
 „remboursé, le banquier, en acceptant la lettre
 „purement et simplement, suit la foi de Jacques,
 „pour le compte duquel elle est tirée; et il ne
 „peut m'en demander les fonds sur le prétexte
 „qu'ils ne lui auraient pas été remis par Jacques,
 „et que Jacques aurait fait depuis banqueroute.”¹⁾

Jegens dezen is alleen de derde, krachtens eene
 buitenwisselregtelijke obligatio, verbonden. In
 den adviesbrief toch heeft de trekker gezegd,
 dat hij trekken zal, niet voor zijne rekening,
 maar voor die van een' derden, in den brief
 aangewezen, persoon. Onze wet bepaalt dan ook
 uitdrukkelijk, dat de trekker niet aan den ac-
 ceptant of betrokkene verbonden is.²⁾ In art. 115
 van den Code de Commerce was dit minder

1) Zie hierover ook Savary II Parere 12.

2) Art. 141 W. v. K. Indien de wisselbrief voor rekening
 van eenen derde is getrokken, is deze alleen daarvoor aan
 den acceptant verbonden.

duidelijk gezegd, zoodat er eenige onzekerheid¹⁾ bestond, hoever de verantwoordelijkheid van den trekker zich uitstreckte, in geval de wisselbrief voor rekening van eenen derde was getrokken. Daarom is bij de wet van 19 Maart 1817 het bedoelde art. van den Code gewijzigd, en de verantwoordelijkheid van den trekker, in dat geval beperkt, tot de endossanten en den houder des wissels. Volgens het Engelsche wisselregt kan de trekker voor rekening van een' derde zich van alle verantwoordelijkheid ontslaan, zoo hij slechts in den wisselbrief vermeldt, dat hij voor derde rekening getrokken heeft.²⁾

De derde persoon, voor wiens rekening is getrokken, is niet aan den nemer of order verbonden, en toch zegt onze wet in art. 200 W. v. K.: „De houder van eenen geprotesteerden wisselbrief heeft mede eene regtsvordering tot vergoeding tegen derden, voor wier rekening de wisselbrief is getrokken, indien dezelve de

1) Wetboek van Koophandel met aantekeningen 2e druk blz. 59.

2) Mr. A. J. Zubii, Het Nederlandsche wisselregt blz. 46.

„waarde daarvoor genoten hebben.” Maar hier doet zich weer het zelfde geval voor als boven. Die actie is geene wisselactie; daarom werd dan ook in art. 100 van het ontwerp van 1825 gezegd ¹⁾: „De houder van eenen wisselbrief heeft „eene ondergeschikte vordering tot vergoeding „tegen derden, voor wier rekening de wissel- „brief getrokken is” enz. Toen bij het ontwerp ²⁾ van 1832 de tegenwoordige redactie werd voorgesteld: „mede eene regtsvordering tot”, maakte de 4de afdeeling er terecht opmerkzaam op, dat hier alleen van eene subsidiaire regtsvordering sprake was, daar die gericht was tegen iemand, die buiten den wissel stond. De heer Kist ³⁾ beweert dat die actie haren grond vindt in een begrip van billijkheid „tenzij” (voegt hij er bij) „men ook hier eene toepassing van den regel „neminem cum damno alterius locupletiozem „feri oportet,” wil aannemen.” En voorzeker is het onbillijk, dat de derde, de waarde des wissels ontvangen hebbende, die zou behouden,

1) Nederl. Wisselregt van Mr. A. J. Zubli, blz. 376.

2) Geschiedenis en beginselen der Nederl. wetboeken van Mr. J. C. Voorduin, VIII blz. 705.

3) Handélpapier, blz. 203.

terwijl de houder de betaalde waarde zou moeten verliezen. Maar het is ook even onbillijk, dat de derde, die fonds bij den acceptant heeft bezorgd, wanneer deze komt te failleren, het fonds zou verliezen en bovendien den wissel zou moeten vergoeden, d. i. wisselsom, kosten, interessen, enz. betalen.

Bij de verschillende betrekkingen tusschen de personen uit den wissel, zijn er maar twee punten van verschil tusschen den gewonen wissel en dien voor rekening van eenen derde op te merken.

De eerste is de betrekking die er bestaat tusschen den trekker, en dengenen voor wiens rekening hij trekt. Het is natuurlijk dat die bij den gewonen wissel niet bestaat. En welke is nu die betrekking? Eenvoudig die van lastgeving ¹⁾. De derde persoon is lastgever tegenover den trekker, die lasthebber is. Hunne regtsbetrekking zal dan ook geheel door het Burgerlijk Wetboek, art. 1829—1857, beheerscht worden.

„Der Trassant (zegt Dr. Kletke, Encyclopädie des gesammten Europäischen Wechselrechts) ²⁾,

1) cf. Volkmar und Loewy, die Deutsche Wechsel-Ordnung blz. 24.

2) I blz. 539.

steht hier zu jenem Dritten in dem Verhältniss eines Beauftragten oder Geschäftsbesorgers, in die Wechselverbindlichkeit ist er aber persönlich eingetreten, wengleich er auch des Namens des Auftraggebers Erwähnung thut u. s. w.

Het schijnt dat er in vroegeren tijd veel misbruik werd gemaakt van deze soort van wissels, als men nagaat, dat Phoonsen in zijn „wisselstijl tot Amsterdam” I blz. 174, zich volgender wijze uitlaat: „Het zoude een zake van bijzondere „nuttigheid zijn, soo wanneer een Notaris Comptoir „in de Wisselbank opgeregt, ende bij haar Ed. „Groot Agtbaarheden geordonneert en gewille- „keurt wierd, dat alle de procuratiën, waarbij „iemant gevolmagtigt wierd, om op den naam, „en voor of van wegen den Constituant, te „mogen negotieren, en wissel trekken of accepte- „ren, voor de Notarissen van de Wisselbank „zoude moeten verleden, ofte elders, bij een „ander Notaris verleden zijnde, aldaar geregistreert, „ende weder ingetrokken of geannulleert moeten „worden: welke ordre strekken zoude tot een „grootte securiteit en gerustheid, bijzonder voor „dengeenen, die met de geconstitueerde ne- „gotieert als dewelke hem alleen zouden hoe-

„ven te vervoegen ten Comptoire voornoemt,
 „en onderstaan hoe de procuratie leidt en luidt,
 „en of dezelve verjaart of ingetrokken is, of niet;
 „insgelijcks zoude aldaar t' allen tijden kunnen
 „consteren wat procuratie den geconstitueerde
 „gehad heeft, en wanneer dezelve door den
 „Constituunt weder ingetrokken is.”

De tweede is de betrekking tusschen den acceptant en den trekker. Bij den gewonen wissel toch, moet de trekker fonds bezorgen bij den acceptant, en dat is bij onzen wissel de pligt van den derden persoon. Die derde persoon ¹⁾ is en blijft persoonlijk verantwoordelijk jegens den acceptant: de trekker daarentegen jegens den nemer en de verdere endossanten, dus ook jegens den laatsten houder.

De Heer Kist ²⁾ vraagt of, „een derde, voor wiens rekening getrokken is, bij non betaling des wissels, de actie, die bij art. 148 W. v. K. aan den trekker van eenen geaccepteerden wissel gegeven wordt, heeft, wanneer hij verpligt is

1) Vgl. Volkmar und Loewy t. a. p.
 Wilhelm Brauer, die allgemeine Deutsche Wechselordnung blz. 41.

2) Handelspapier, blz. 204.

„geworden den wissel wegens non betaling des „acceptants in te trekken”.

Die vraag wordt veelal om twee redenen toestemmend beantwoord 1°. omdat hier niet de trekker, maar de derde fonds heeft bezorgd, en dus hij alleen de man is, die verantwoording van het den acceptant verstrekte fonds vragen kan, 2°. omdat, wanneer art. 141 zegt: dat bij wissels voor rekening van derde, die derde *alleen* voor den wissel aan den acceptant is verbonden, men daaruit ook mag opmaken, dat dan ook de acceptant aan den derden zal verbonden zijn en niet aan den trekker.

De Heer Kist is echter van een ander gevoelen, en geloof niet, dat de derde in bovengenoemd geval de actie van art. 148 zal hebben. Hij redeneert aldus: (blz. 205) 1°. „Art. 148 geeft „de actie alleen aan den *trekker* en spreekt niet „van den derde, voor wiens rekening getrokken „is. Heeft de trekker zelf geen fonds bezorgd, „dan zal hij dat ook niet van den acceptant „kunnen vorderen; hij behoudt dan evenwel zijne „actie tot vergoeding der schade, die hij door „de nonbetaling des acceptants geleden heeft. „De derde, die fonds bezorgd heeft, zal dat bij

„gewone actie van den acceptant kunnen terugvorderen. 2°. Art. 114, al. 3, geeft aan den trekker van eenen wissel voor rekening van een derde eene actie tot schadevergoeding, tegen dengenen die de acceptatie beloofd heeft. Te eerder zal dus de trekker eene actie hebben tot schadevergoeding tegen den acceptant, die zich tot de betaling wisselregtelijk verbonden had.”

Op grond hiervan komt hij tot het resultaat, dat beiden (trekker en derde) eene actie hebben tegen den acceptant, maar dat die acties verschillen. De trekker zal namelijk de actie van art. 148 hebben, en de derde, voor wiens rekening is getrokken, eene actio mandati, op grond van zijne overeenkomst met den acceptant aangegaan.

De Heer Kist erkent dus, dat er tusschen die twee acties verschil bestaat, en toch leert hij op eene andere plaats, ¹⁾ dat de actie van art. 148 W. v. K. niet anders is dan „eene actio mandati directa, waarmede de mandans verantwoording vraagt van den mandatarius, omtrent de volvoering van zijnen last.”

Hij spreekt zich dus blijkbaar tegen. Mijns

1) Handelspapier, blz. 108.

inziens moet men aannemen, dat én de trekker én de derde, voor wiens rekening getrokken is eene actio mandati hebben, en daar de actio van art. 148 W. v. K. niet anders is dan zulk eene actio, meen ik, dat zij beide daarvan gebruik kunnen maken.

Eene andere gewigtige vraag komt voor bij art. 122 W. v. K., bij de interventie namelijk. Al. 1 van dat artikel zegt, dat zich verscheidene personen tot de acceptatie ter eere kunnen aanmelden, terwijl de wet zelf de voorkeur regelt van den een boven den ander, zoo er zich meer personen gelijktijdig aanmelden. In de eerste plaats noemt zij als zoodanig „zij „die den wissel accepteren ter eere van den „trekker, of van dengenen voor wiens rekening „dezelve getrokken is.” Wie van deze beiden heeft nu de voorkeur? De wet gaat, bij de interventie, blijkbaar van het beginsel uit, dat hij den voorrang behoort te hebben, door wiens interventie de meeste wisselschuldenaren bevrijd worden. Volgens dat beginsel nu is het rationeel, zoo als de Amsterdamsche advocaten ¹⁾ zeggen,

1) Wetboek van Koophandel met aanteekeningen, art. 122. blz. 67.

dat de interventie voor den persoon voor wiens rekening getrokken is, vóórgaat boven die voor den trekker, omdat in het laatste geval er nog altijd eene regtsvordering overblijft van den trekker tegen den derde, terwijl, wanneer voor den derde betaald is, de wisselschuld geheel is te niet gegaan. De Amst. advocaten willen die twee personen dan ook niet onder hetzelfde n°. gebragt hebben, zoo als onze wet dat doet.

De Heer Kist ¹⁾ komt hier tegen op. Te regt merkt hij op, dat de betrekking tusschen den derde, voor wiens rekening is getrokken, en den trekker buiten den wissel ligt, dus ook niet tot eene wisselactie aanleiding kan geven, en er dien ten gevolge evenveel wisselschuldenaars worden bevrijd, of men intervenueert voor den derde, of voor den trekker.

Prof. Holtius ²⁾ is weer van een geheel ander gevoelen, en zegt, dat men „*dengenen voor wiens rekening* getrokken is hier, oneigenlijk nemen „moet voor *dengenen op wiens order*, ³⁾ den principalen waren trekker, die dat door een ander,

1) Handelspapier, blz. 129.

2) Voorlezingen over Handels- en Zeeregt, I blz. 331.

3) cf. art. 411 W. v. K.

„zijn lasthebber, gedaan heeft, en *in wiens naam* getrokken is”. Met dit laatste gevoelen ben ik het geheel niet eens. Er bestaat geene reden om te ontkennen dat de wetgever in art. 122 aan den derde van art. 101c gedacht heeft. Hij had van dien derde, zoowel hier, als in art. 101 kunnen zwijgen, maar nu hij den wissel voor rekening van derde opzettelijk behandeld heeft, heeft hij zich volstrekt aan geene onjuistheid schuldig gemaakt, door in ons artikel dien derde met den trekker onder een n° zamen te vatten. Met Kist geloof ik, dat het onjuist zou zijn geweest, de interventie voor den derde voor wiens rekening getrokken was, te doen voorgaan aan die voor den trekker.

Alvorens mijne korte beschouwing af te breken, moet ik nog met een woord melding maken van de uitdrukking: „*en stelt het op rekening van N.N.*” die zeer dikwijls in wissels wordt gevonden. ¹⁾ Hiermede wordt volstrekt niet gezegd, dat die wissel voor rekening van een' derde getrokken is. Immers er blijkt geenszins uit, dat die N.N. den trekker last heeft gegeven

1) Holtius, Voorlezingen over Handels- en Zeeregt, I blz. 276.

om voor hem eenen wisselbrief te trekken, maar de clause strekt alleen tot narigt aan den betrokkene, dat hij de vergoeding niet te verwachten heeft van den trekker, maar van den door dezen aangewezen N.N. ¹⁾

1) Chitty, Practical Treatise on bills of exchange, blz. 98.

om voor hem eenen wijselbrief te trekken,
 maar de slanke, sterke alleen tot darig
 dan betrokken, dat hij de vergoeding niet te
 verwachtan heeft van den trekker, maar van
 den door dezen aangewezen N.N. (p. 45)
 (p. 46) (p. 47) (p. 48) (p. 49) (p. 50) (p. 51)
 (p. 52) (p. 53) (p. 54) (p. 55) (p. 56) (p. 57)
 (p. 58) (p. 59) (p. 60) (p. 61) (p. 62) (p. 63)
 (p. 64) (p. 65) (p. 66) (p. 67) (p. 68) (p. 69)
 (p. 70) (p. 71) (p. 72) (p. 73) (p. 74) (p. 75)
 (p. 76) (p. 77) (p. 78) (p. 79) (p. 80) (p. 81)
 (p. 82) (p. 83) (p. 84) (p. 85) (p. 86) (p. 87)
 (p. 88) (p. 89) (p. 90) (p. 91) (p. 92) (p. 93)
 (p. 94) (p. 95) (p. 96) (p. 97) (p. 98) (p. 99)
 (p. 100)

STELLINGEN.

I.

Ad acquisitionem dominii nova specie facta,
non requiritur bona fides.

II.

Possessio mercium, in horreis conditarum,
clavibus traditis, tradi potest, licet claves apud
horrea traditae non sint.

III.

Ut servitus longo tempore capi possit, nec
justus titulus, nec scientia domini praedii ser-
vientis requiritur.

IV.

De beschrijving, volgens art. 533 B. W. op te maken, behoeft niet notarieel te zijn.

V.

Art. 501 B. W. is ook toepasselijk op handelingen, door iemand die van zijne krankzinnigheid genezen, tijdens zijne krankzinnigheid verrigt, en wiens curatele niet was gevraagd.

VI.

De grondeigenaar heeft gedurende de erfpacht geen regt tot de gewone houtvelling.

VII.

De beleedigde partij, die zich in het strafgeding tegen eene getrouwde vrouw voegt, moet den man oproepen, om haar te magtigen.

VIII.

De aanneming van een reçu, stelt eene overeenkomst daar, ten aanzien van de daarop vermelde voorwaarden.

IX.

De minderjarige, die zonder handligting verkregen te hebben of de getrouwde vrouw, die zonder toestemming van haren man, handel drijft en ophoudt te betalen, kan worden failliet verklaard.

X.

Buitenlandsche naamlooze vennootschappen zijn bevoegd hier in regten op te treden, zonder de bewilliging des Konings verkregen te hebben.

XI.

De wisselbrief kan na het faillissement van den betrokkene nog geëndosseerd worden.

XII.

De koper van het cognoscement, wordt niet door constitutum possessorium, eigenaar van de goederen.

XIII.

Bij toewijzing der conclusiën des eischers tot

verklaring van vermoedelijk overlijden, zijn de kosten voor diens rekening.

XIV.

Het ware te wenschen dat, bij de ontbinding der Eerste Kamer der Staten-Generaal, tevens de Provinciale Staten werden ontbonden.

XV.

Art. 401 en 405 C. P. zijn niet toepasselijk op hem, die valsch speelt.

XVI.

Poging tot omkoopning van getuigen, is niet strafbaar.

XVII.

Ontslag onder borgtogt is wenschelijk.

XVIII.

Bij niet verschijning ten dage dienende, van den beklaagde, behoort de regter, die weet dat de termijn van art. 225 Wetboek van Strafvor-

dering niet is in acht genomen, de zaak uit te stellen.

XIX.

Ook in de huishouding van den Staat is niet alles, wat het volstrekt noodzakelijke te boven gaat, op zich zelf ongeoorloofde weelde te noemen.

XX.

De toepassing van het beginsel van coöperation is bij groote fabriekondernemingen af te keuren.

XXI.

Het monopolie van de banken van leening is af te keuren.

alting niet is in acht genomen, de zaak die te stellen

XIX

Ook in de behandeling van den Staat is niet alles, wat het volkster noodzakelijk is boven kant, op zich zelf onverscholdde weelde te noemen

XX

De toepassing van het beginsel van verhouding is bij groote inderkondsvindingen te zien

XXI

De monodie van de bakken van leering is al te kennen

